

CULTURA

Quan la música duia imperdibles

L'any 1976, enmig d'una terrible crisi econòmica i nivells d'atur insostenibles, ecllosiona a banda i banda de l'Atlàntic un moviment musical, estètic i polític de rebuig al sistema, el 'punk', amb bandes com els Sex Pistols com a punta de llança. A Catalunya, el màxim exponent d'això fou La Banda Trapera del Río.

Reportatge de Ramon Moreno

El món occidental (i per extensió la resta del planeta) va viure una de les seves crisis més importants a partir del 1973 amb l'anomenada *crisi del petroli*. La guerra àrabo-israeliana del 1973 va provocar la contundent reacció dels països àrabs productors de petroli en forma de supressió del subministrament i encariment del producte. Les conseqüències van ser catastròfiques per a unes economies que depenien pràcticament en exclusiva del petroli i els seus derivats. L'atur va augmentar dramàticament als països desenvolupats, com ara a la Gran Bretanya, que l'1 de gener d'aquell

EL SOROLL I LA FÚRIA. A l'esquerra, actuació dels Sex Pistols a Atlanta, Georgia, al gener del 1978. La seva irrupció, dos anys abans, amb el single *Anarchy in the UK*, sacsejà els fonaments de la societat britànica: "I am an antichrist / I am an anarchist", cantaven en aquella cèlebre cançó.

any de 1973 formalitzava el seu ingrés a la llavors anomenada Comunitat Econòmica Europea. La incapacitat dels successius governs laboristes britànics per solucionar la situació va portar el país a la desesperació i, finalment, el Partit Conservador al poder l'any 1979, amb unes contundents receptes socio-econòmiques.

Els joves de la meitat de la dècada dels 70 a Anglaterra tenien realment poques perspectives de futur. El sistema escolar només ajudava els primeres espases i discriminava la resta. Els joves no comptaven per res i el seu futur anava indistriciblement lligat a les llistes i oficines de l'atur (algun grup com els UB 40 prenen el nom d'un d'aquells innombrables impresos que calia omplir). No resulta, doncs, gens estrany que els joves tinguessin un ressentiment important contra el sistema i que un dels eslògans més repetits l'any 1977 fos "no future".

El moviment *punk* és fruit, com tots els moviments musicals i culturals, de la seva època. El desencís juvenil, la desafecció (per dir-ho en paraules d'avui dia), el rebuig a qualsevol convenció social era la resposta a una societat que els marginava i de la qual els joves s'apartaven. Una altra conseqüència va ser la capacitat d'autosuficiència que es reflectiria en el *do it yourself*. La indumentària era reciclatge 100% i tenien un punt de provocació en l'estètica: els imperdibles en serien elements característics, així com les jupes de cuir decorades i guixades; fins i tot alguns s'atreuen a fer servir la creu gamma nazi, més com a element provocador que com a símbol polític, però l'efecte va ser corprendor en una societat que no massa anys enrere havia lluitat (i mort) contra el nazisme. Els cabells de punta o ben curts, es pintaven de colors i la cresta característica dels indis mohicans es va tornar a posar de moda com a element de batalla.

El *fes-t'ho tu mateix* també era aplicable a la música i la cultura. El Londres de la segona dècada dels anys 70 bullia d'elements artístics efímers i peculiars (com una exposició titulada "Prostitution", que intentava trencar tabús), els *fanzi-nes* i les revistes autoeditades van viure un dels moments de màxima esplendor. En bona part, el *punk* va fonamentar la seva consolidació com a moviment musical (i cultural, no cal oblidar-ho) gràcies a la xarxa de difusió que formaven aquestes publicacions. Cal tenir en compte que el *punk* no només va ser bandejat per la premsa musical

i generalista *seriosa* sinó que va ser combatut amb virulència des de les tribunes mediàtiques i polítiques.

A nivell musical el *punk* es presenta com la màxima quota de la democràcia participativa. No cal ser músic, ni saber de música, per formar un grup. Realment no és cap novetat. La història del rock es farceix principalment de gent que no té cap coneixement musical i en primera instància els seus inicis musicals parteixen de la devoció i la passió. D'Elvis Presley, passant pels Beatles, a Jimmy Hendrix o els mateixos Sex Pistols, en tenim milers d'exemples.

Un dels centres més importants d'explosió del moviment *punk*, el més important en tot cas per a la història que ens ocupa, estava situat al número 430 de King's Road, al barri de Chelsea, a Londres. Era una botiga de roba anomenada Sex, que en uns primers temps venia roba per a joves rockers estil anys 50 i que progressivament es passaria a estils de moda més durs, com peces de cuir i altres complements com ara imperdibles. La botiga la van muntar Malcom McLaren i la seva companya Vivienne Westwood i aviat es convertiria en lloc de pelegrinatge juvenil i de músics com Iggy Pop o David Bowie. Aquell seria l'epicentre on convergrien, l'any 1975, John Lydon (que es feia dir Johnny Rotten -'podrit'-), Paul Cook, Steve Jones i Glen Matlock, que sota la direcció de McLaren formarien els Sex Pistols. No calia tenir massa, o cap noció musical, això era evident escoltant-los (de fet, Matlock era l'únic amb algunes nocions i qui va donar consistència al tema que componien), però Malcom McLaren tenia les idees d'èxit molt clares i l'ambient era propici per a la tremenda explosió de vitalitat que representarien els Sex Pistols. Havia viscut a Nova York i treballat amb els New York Dolls i veia cap a on podia anar la història. De fet, la música era només una de les parts de la història. Hi havia estètica, filosofia nihilista, moviment juvenil, política (o actituds antisistema) i molta provocació. McLaren tenia clar que es podria fer d'or amb un grup musical que no sabia tocar massa o que, en tot cas, la música no era la seva única raó de ser.

El moviment *punk* va disparar, com era previsible, els anticossos del sistema. Les rígides regles de l'ordre britànic no podien tolerar una tal provocació i en un primer moment el *punk* va viure en la frontera de la societat. Els joves es →

→ van organitzar ràpidament i es crearen circuits musicals alternatius (com el legendari club Roxy que acolliria a totes les bandes *punk* de la ciutat i dels Estats Units) botigues amb la seva moda i fins i tot publicacions pròpies. És l'ebullició dels *fanzines*, fets amb poquíssims recursos i molta imaginació i passió, entre els quals destacaria sobretot *Sniffin' Glue* ('esnifant goma d'enganxar'), i en què els Pistols apareixerien ja al primer número; *Bum Balam* o *Out There*. És el *boom* del fes-t'ho tu mateix. Per descomptat, les drogues formaven part també de l'*uniforme*: les amfetamines heretades dels *mods* deixen pas a l'*speed* i més tard a la devastadora heroïna, que contribuiria a matar, també, el moviment.

Curiosament, el primer festival *punk* de la història no es va celebrar a Anglaterra sinó que l'acolliria Mont-de-Marsan, una petita població d'Aquitània de poc més de 25.000 habitants, el 21 d'agost de 1976. Hi van assistir poc més d'un miler de persones (celebraria una edició més lluïda tant per assistència com pels grups participants l'any següent) i el festival s'avançava en un mes al

veritable concert baptismal del moviment *punk*, celebrat els 20 i 21 de setembre de 1976 al 100 Club de Londres. A la cita anglesa van participar Sex Pistols, Subway Sect, Siouxsie and the Banshees, Stinky Toys, Vibrators, Buzzcocks i Damned.

La pota americana del 'punk'

Per la seva part, la pota americana del *punk* es mouria al voltant de les figures de Richard Hell, autèntic pare del *punk* americà, i els Ramones i el seu epicentre se situaria al club CBGB de Nova York. Quan el 15 d'octubre de 2007 el club CBGB de Nova York tancava definitivament les seves portes, deixava arrere 35 anys d'història i vora 50.000 concerts. Tot i ser un dels llocs més mítics de la geografia rock, no era més que un d'aquells forats petits i sense massa ventilació que tant han sovintejat en la història de la música rock i que han acollit infinitat de bandes primerenques i referencials. El petit escenari del CBGB va ser el punt inicial d'una veritable explosió de vitalitat que a mitjan dècada dels 70 seria l'origen del *punk-rock*. No debades l'any 1974 no hi havia

ELS AGITADORS DE L'ARBRE.

L'espavilat Malcolm McLaren i la seva companya Vivienne Westwood, a l'esquerra, foren els animadors i atiadors del moviment, primer a la botiga Sex, del barri londinenc de Chelsea, i després amb la invenció dels Sex Pistols. D'esquerra a dreta, Ramones, The Damned i The Clash, el fruit musicalment més reeixit de l'escena *punk*. A l'esquerra, l'entrada de la mítica sala CBGB de Nova York, santuari del *punk* en aquella ciutat i escenari de les actuacions de Ramones, Blondie o Patti Smith, entre altres.

massa llocs per tocar en viu a Nova York i el club va ser reducte de joves amb inquietuds musicals que en poc temps esdevindrien punts de referència del nou estil que estava a punt de néixer. Al CBGB no s'acceptaven grups de versions i aviat es van fer habituals del lloc gent com Debbie Harry i els seus Blondie, Patti Smith, Television, Suicide, Talking Heads o els Ramones.

Però el centre de tot plegat era a Londres i els Sex Pistols aviat es converteixen en el referent. Les seves actuacions eren salvatges i apoteòsiques, una mena d'agressió musical i visual, a voltes de manera literal: escopien al públic, es barallaven, es ferien... Música ràpida i agressiva, lletres contundents i provocatives. Guiats pel seu mànager, cercaven un contracte discogràfic, però el volien amb una de les grans, amb EMI o Polydor, amb les quals inicien contactes. Realment, fàcil no ho tenien. La nova música era difícil, encara no havia sortit del *gueto* i era ignorada per la premsa en general però també per les revistes musicals. Però el moviment s'anava expandint: hi havia els Buzzcocks (que, ja tenia mèrit, podien

fer una versió dels Ramones dos segons més curta que l'original), els Damned o els Clash, més combatius socialment i política. EMI s'arrisca, contracta els Sex Pistols i els posa a l'estudi de gravació per enregistrar un gran tema, "Anarchy In The UK", que conté frases que no deixen ningú indiferent: "I am an antichrist / I am an anarchist" ('Sóc un anticrist, sóc un anarquista'). Directe a la jugular del sistema. Per al cartell de promoció es fa servir una foto d'una bandera britànica esparracada enganxada amb clips i imperdibles. El *single* apareix el 19 de novembre de 1976, i una entrevista televisiva que concedeixen al cap de pocs dies fa esclatar la guerra. L'entrevista va ser curta, però van tenir prou temps per deixar anar en directe "merda", "puto problema", i atacar el presentador (que no estava gaire entusiasmada amb l'entrevista, tot sigui dit) dient-li "vell fastigós", "vell verd", "puto cabró" o "puto carallot". Bill Grundy, l'entrevistador, tancaria el programa amb un sincer "espero no veure-us mai més".

L'endemà tota la premsa sensacionalista, sobretot, però també la seriosa fa referència a l'incident televisiu i s'inicia una evident persecució periodística dels Sex Pistols: "La porqueria i la fúria", arribaria a titular un mitjà. En descàrrec seu, Rotten i companyia dirien que el presentador anava borratxo. Però les conseqüències són immediates i s'anul·len concerts prèviament contractats mentre el grup és perseguit tothora per un exèrcit de periodistes de la premsa groga. Fins i tot els treballadors de la fàbrica on es fabrica el *single* *Anarchy in the UK* es declaren en vaga i no volen produir el disc.

Hi ha qui sosté que el *punk* realment va tenir una vida curta. Tanta com les discogràfiques van trigar a reaccionar a la sacsejada inicial. També hi ha qui diu que al *punk* el va matar el mateix *punk*. Però el cert és que la cosa es va moure més enllà dels Sex Pistols. No hi ha dubte que els Pistols van ser el parallamps sobre el qual van caure les més grans desqualificacions i intents de destrucció del moviment *punk*. Però també és in- →

→ negable que ells no eren els únics músics *punk* ni tant sols representaven tot el moviment. Tot i que van ser la cara més visible d'aquest estil musical, hi havia molta altra gent que, malgrat compartir-ne els principis ideològics bàsics, van obrir nous camins en l'esfera *punk*.

Sense anar més lluny, uns seus companys d'escenaris, els Clash, van saber obrir noves vies musicals en un fenomen que, per definició, s'acabava en ell mateix i tendia a la seva autodestrucció des de la divisa universal del *no future*. De fet, els Clash van ser el punt de trobada de músics provinents de diferents sensibilitats i amb diferents capacitats musicals i van parir discos tant fonamentals com *London Calling* o *Sandinista*. *Clash* van esdevenir no sols els supervivents més importants de l'escena *punk* londinenca, sinó una de les referències més apreciades a nivell musical. Tot plegat va començar fa 40 anys.

La Banda Trapera del Río

De manera estricta, potser no seria ben bé exacte situar La Banda Trapera del Río com a grup *punk*. Musicalment els trobaríem més propers al rock de garatge dels anys 60 i 70 als Estats Units i, sobretot, molt propers al *Stooges* d'Iggy Pop. Però la seva actitud rebel i trencadors, lluitadors per la classe obrera, de la que en són fills orgullosos, les cançons breus i contundents i també pel moment en què apareixen, La Banda Trapera són considerats el primer grup *punk* de l'Estat espanyol. I en tot cas són coetanis dels grans grups *punk* anglesos.

LA BANDA TRAPERERA ERA FILLA DE LES CIRCUMSTÀNCIES, UN BARRI DEPRIMIT AMB ATUR, DELINQUÈNCIA I DROGA

La primera actuació del grup, i data de naixement oficial, es produeix durant l'homenatge a una miliciana republicana, Lina Odena, el 13 de novembre de 1976 al Poble Espanyol de Barcelona. El nomenament triat i el nom del grup són tota una declaració de principis: La Banda, perquè eren una banda, Trapera perquè es vestien amb el que trobaven als cubells de basura, i del Río pel Llobregat, segons deia el cap visible del grup, Miguel Ángel Sánchez, Morfi Grey. Amb moltes anades i vingudes de músics a les seves files, la formació més coneguda la formarien Morfi Grey (veus i guitarra), Modisto Agriarte, *Tío Modes* (guitarra), Emilio Hita, *Rockhita* (guitarra), Salvador Solano, *El Llobregat* o *El Rayban* (baix) i Juan Ralf Pulido (bateria). Són fills del

CATALUNYA PUNK. Tot i haver begut més aviat de les fonts del rock garatge, els catalans La Banda Trapera del Río estan considerats la primera banda *punk* de l'Estat espanyol. La primera actuació, al Poble Espanyol de Barcelona, data també de l'any 1976 i era en homenatge a la miliciana republicana Lina Odena.

seu temps i les seves circumstàncies: el barri de Sant Ildefons, Ciutat Satèl·lit, de Cornellà del Llobregat. El franquisme semblava que anunciava la seva fi i l'entorn era un barri deprimat, carrers sense asfaltar, molta immigració, atur, delinqüència, droga... Morfi Grey ho dibuixaria així a Jaime Gonzalo, periodista musical autor del llibre *La Banda Trapera del Río. Escupidos de la boca de Dios*: "Ya antes de que entrara la heroína y la cocaína, aquello fue un caldo de cultivo excelente para familias desestructuradas, quinquis, bandas... Pero no hay que pintarlo todo así. Allí vivía gente muy digna, gente trabajadora como mis padres".

La música era la manera d'expressar-se i també una manera de provocar, de sacsejar la societat. Podien començar un concert fent una declaració d'intencions. "Somos ratas de alcantarilla y hemos venido a dar la bronca", o escrivint una cançó sobre el pas d'una nena a dona, que amb el títol de *La regla* cantaven "mamá, mamá que tengo miedo / mamá, mamá, que tengo sangre", per acabar confessant que havia deixat de ser verge. Un cop fort. Aquell va ser el primer *single*, publicat el 1978. El *single* va ser censurat en algunes emissores, les crítiques dels oients es van fer sentir, alguns locutors atrevits que el punxen són sancionats i l'empenyament és generalitzat. D'altra banda, la discogràfica Belter (que treballava amb Manolo Escobar i Víctor Manuel entre d'altres), no va creure gens en el disc i el grup i la decepció va ser profunda. En tot cas, a Catalunya la cosa es movia entre el món dels cantautors

i rock laietà i la família *trapera* no ho tenia fàcil. Sense promoció ni presència als mitjans de comunicació, només eren els concerts en directe els que manteni- en els grup en contacte amb el públic.

Però La Banda Trapera era això, provocació i actuacions portades al límit. Àngel Casas, director del mític programa televisiu *Musical Express* (on el grup apareixeria l'any 1981) diria que "La Banda Trapera era com una baralla de carrer, com una *bronca* de discoteca suburbial, com una vomitada després d'una nit de mal rotllo". Amb tot això, el seu primer llarga durada esdevindria un disc mític. *La Banda Trapera del Río* (Belter, 1979) era un conjunt d'onze temes d'una duresa i contundència que sí que els situava a l'altura dels Sex Pistols i el Ramones amb els tocs durs d'Iggy Pop i els Stooges: "Sucio realismo en letras escritas a bocajarro", que dirien els interessats. Temes com ara "Nos gusta cagarnos en la sociedad", "Meditaciones del Pelos en su paja matinerana" o "Nacido del polvo de un borracho y del coño de una puta" els situen al marge del que s'estava fent en aquells moments.

Potser massa per a una societat que encara mirava de cua d'ull el passat més immediat i amb incertesa el futur, i que no estava gens habituada a la duresa amb què s'hi referia per exemple al tema, mític, "Ciutat podrida". Directament, en català, La Banda Trapera cantava un himne a la seva ciutat a l'extraradi de la gran metròpoli que era Barcelona: "Ciutat podrida / ens portes la nit i la por / Ara que ets adormida / els carrers/ són plens de foc (...) Vull sortir d'aquest infern".

Tot i que van actuar en la quarta edició del festival Canet Rock l'any 1978, i a la sala Zeleste, entre d'altres, La Banda es va moure sempre en els circuits paral·lels als oficials i va tenir prou repercussió a la resta de l'estat: Madrid, Saragossa, les Illes, Astúries, Avilés... De fet, van influenciar molts grups sobretot de l'anomenat rock radical basc com Eskorbuto. A Barcelona grups com ara

Último resorte, amb Sílvia Escario, i Mortimer com a representants de la primera fornada, i més tard grups com Odi Social i Desperdicis Clínicos, acabarien de donar forma al *punk* fet a Catalunya

Camí de l'autodestrucció

La seva actitud autodestructiva es manifestava en la contundència dels seus directes i en la relació amb les drogues d'alguns dels seus membres, sobretot Morfi, fet que refreda les relacions entre els músics. Finalment i malgrat un intent avançat però frustrat d'enregistrar un nou disc amb una multinacional com CBS, el grup es separa l'any 1982. Els membres es dediquen amb poca fortuna a uns altres projectes musicals fins que

el 1992 es reedita aquell disc primerenc. L'any següent s'edita *Guante de guilloti- na* amb temes enregistrats en els bons moments. Després d'una reeixida gira espanyola, es publica *Directo a los co- jones* l'any 1995 i encara *Mentemblanco* l'any següent. Però els problemes que ja van tenir es tornen a reproduir i el grup es dissol definitivament.

Modes mor l'any 2004 a causa del càncer i Raf el 2010. La Banda reviu el 2010 amb motiu del documental, impressionant, *Venid a las cloacas* de Daniel Arasanz, que contribueix encara més a la consolidació del mite de La Banda Trapera del Río com un dels grups fonamentals i imprescindibles de la història de la música d'aquest país. •

Valencians sense ADN
Relats dels orígens
Ferran Garcia-Oliver

314 edicions
PREMI OCTUBRE D'ASSAIG - JOAN FUSTER - 2015

VALENCIANS SENSE ADN
de FERRAN GARCIA-OLIVER
PREMI OCTUBRE D'ASSAIG 2015

NOVETATS 314
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter
Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com